

Шевчук Н.А.

к.т.н., доцент ФММ НТУУ «КПІ»

Ільяш В.С.

студентка ІЕЕ НТУУ «КПІ»

ЕКОНОМІЧНА ДОЦІЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СТАНДАРТИЗАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

В цій статті досліджено принципи впровадження екологічної стандартизації, що є дуже важливим для розвитку та конкурентоспроможності підприємства на Україні. Основну увагу приділено захисту навколишнього середовища та раціональному природокористуванню.

Ключові слова: екологічна стандартизація, екологічний стандарт, конкурентоспроможність, еколого-економічна безпека.

Вступ. Впровадження екологічної стандартизації як одного з основних чинників підвищення якості продукції та зменшення впливу на навколишнє середовище є надзвичайно актуальною темою для підприємств України, враховуючи євро-інтеграційні прагнення та забезпечення економіко-екологічної безпеки. Неконтрольоване використання природних ресурсів, забруднення несанкціонованими викидами і скидами, надмірне техногенне навантаження, різноманітні технічні проблеми і аварії в процесі виробництва призвели до того, що екологічні проблеми стали найактуальнішими на сьогоднішній день. При вирішенні цих проблем і забезпеченні гармонізації методів і принципів охорони природи згідно зі світовими стандартами і вимогами, дуже велику роль відіграє впровадження сучасних методів та засобів моніторингу і контролю за станом навколишнього середовища. Бурхливий розвиток міжнародної торгівлі диктує жорсткі правила і тому успіх будь-якого підприємства насамперед залежить від того, наскільки їхні послуги чи продукція відповідають стандартам якості. Тому саме проблема забезпечення та підвищення якості продукції дуже актуальна для всіх підприємств, від якої залежить і ефективність національної економіки.

Постановка завдання. Мета статті – розробка теоретичних положень та практичних рекомендацій, що стосуються впровадження екологічної стандартизації та удосконалення системи екологічного управління на підприємствах. Для досягнення зазначеної мети в роботі поставлені такі завдання: визначити сутність поняття екологічної стандартизації, виділити її суб'єкти та об'єкти; встановити наскільки доцільним є дотримання світових стандартів якості і чи потрібні вони підприємствам на Україні; обґрунтувати заходи щодо впровадження стандартизації на промислових об'єктах і введення сучасних стандартів ISO з метою підвищення конкурентоспроможності підприємств України.

Результати дослідження. Екологічна криза зумовила виникнення багатьох економічних проблем у діяльності українських підприємств, які здійснюють непоправний техногенний вплив на навколишнє середовище. Останнім часом людство надзвичайно велику увагу приділяє саме екологічним проблемам, оскільки помітило, до чого може привести нераціональне і бездумне використання багатств природи. Варто відмітити також, що забруднення навколишнього середовища шкодить не лише самому довкіллю і здоров'ю людини, а й завдає збитків країнам на мільярди доларів. Тому означена проблема повинна розглядатися і вирішуватися на міжнародному рівні. Як відомо, вперше ця проблема була піднята на конференції ООН в Ріо-де-Жанейро.

Можна виділити декілька головних причин, що призвели до деградації довкілля:

- 1) технологія виробництва на підприємствах України є застарілою;
- 2) обладнання потребує реконструкції, а в деяких випадках і повної заміни;
- 3) на території України зосереджена досить велика кількість промислових об'єктів;
- 4) екологічно небезпечне виробництво;
- 5) відсутність належних природоохоронних заходів і системи контролю;
- 6) правовий та економічний механізм є недосконалим.

Тому фахівці дійшли єдиного висновку, що без екологічних стандартів не можливо керувати процесами охорони довкілля.

Економічні та екологічні завдання повинні вирішуватися комплексно, тобто за допомогою концепції поступального розвитку, що має три головних аспекти:

- 1) екологічний;
- 2) економічний;
- 3) соціальний.

Надзвичайно важливим є процес стандартизації на підприємстві. Стандарти допомагають отримувати короткий, чіткий та точний виклад необхідної інформації щодо сучасної технічної практики. Вони є своєрідним засобом передачі технічної інформації, яку накопичували впродовж тривалого часу експерти з усього світу.

Впровадження екологічної стандартизації на підприємствах України стосується: якості, екологічної відповідальності та доступу до світових ринків[1]. Закон України «Про стандартизацію» чітко визначає саме поняття стандартизації, тобто це певна діяльність, яка встановлює положення, що постійно застосовуються для досягнення впорядкування у певній сфері. Результатами впровадження стандартизації є:

- 1) підвищення якості і відповідності продукції, послуг або процесів їх функціональному призначенню;
- 2) зміцнення позицій на ринку і усунення бар'єрів у торгівлі;
- 3) сприяння науково-технічному співробітництву.

Екологічна стандартизація встановлює засоби, нормативи та вимоги щодо стану складових довкілля, а також визначає величину допустимого впливу на навколишнє середовище, яка зазначається в екологічних стандартах, тобто в нормативних документах. Класифікація стандартів за поширенням застосування показана на рис. 1.

Рис. 1 Класифікація стандартів за поширенням застосування

Власна система стандартизації почала створюватися на Україні з 1993 року. А з 1995 року розробка національних стандартів України вже велася з урахуванням європейських [1].

Можна виділити предмети (технічне законодавство, нормативні документи), об'єкти (продукція, процеси, послуги, матеріали і т.д.) та суб'єкти (органи виконавчої влади, ради та технічні комітети) стандартизації [2].

Існує три етапи екологічного управління:

1) виявлення проблем державними природоохоронними службами, що обумовлені впливом підприємства на навколишнє середовище;

2) оцінка шкоди здоров'ю населення;

3) управління ризиком.

Третій етап включає в себе застосування стандартів якості навколишнього середовища, що спрямовані на нормування концентрації шкідливих речовин та розробку планів захисту довкілля [3].

Українські підприємства відстають від світових у впровадженні екологічної стандартизації. Якщо нічого не змінювати, то Україна не зможе адаптуватися у світовому економічному просторі і наші підприємства будуть неконкурентоспроможними. В підприємницькій діяльності потрібно впроваджувати екологічно орієнтовану стратегію, адже екологічно чисте виробництво – це збільшення попиту, зацікавлення інвесторів, а отже і зростання прибутку. У розвинених країнах якісна і конкурентоспроможна продукція є та, що виготовлена за міжнародними стандартами ISO 14000, що орієнтують на впровадження екологічного менеджменту. В цих стандартах не вказуються точні величини і вимоги, тому керівництво підприємства бере на себе зобов'язання постійно поліпшувати екологічну ефективність підприємства.

Перевагами підприємства, що дотримується екологічних стандартів є:

1) матеріальні витрати зменшуються, завдяки використанню безвідходних технологій;

- 2) краще залучення кваліфікованих робітників та інвесторів ;
- 3) енергомісткість виробництва зменшується;
- 4) зростає дохід від екологічно чистої продукції, збільшується кількість споживачів;
- 5) імідж підприємства знаходиться на високому рівні;
- 6) зменшення впливу на навколишнє середовище;
- 7) надання екологічних послуг та розвиток «зеленого ринку»;
- 8) краща конкурентоспроможність на вітчизняних і міжнародних ринках;
- 9) випередження конкурентів у перспективних науково-технічних розробках;
- 10) зменшується контроль з боку влади за виконання екологічних нормативів;
- 11) зменшуються або зовсім зникають штрафи за порушення вимог стандартів;
- 12) сприятливі перспективи для розвитку підприємства.

Таким чином, впровадження екологічних стандартів на підприємстві є досить вигідним і актуальним в сучасних ринкових умовах. Впровадження стандартизації повинно включати систему екологічного менеджменту, а саме: формування та підтримання екологічної політики на підприємстві, відповідність вимогам екологічного законодавства, розробка екологічних програм і заходів, постійне поліпшення системи екологічного менеджменту. Для забезпечення всього вище переліченого доцільно створити окрему службу екологічного менеджменту, яка буде слідкувати за виконанням вимог природоохоронного законодавства. Ця служба має виконати дві основні вимоги: екологічну та стратегічну. Перша включає в себе зниження витрат, за рахунок економії природних ресурсів, зменшення зборів за забруднення навколишнього середовища. Друга – це насамперед імідж, підвищення продуктивності праці, виконання екологічних умов, залучення персоналу до боротьби із забрудненням довкілля.

Висновки. Таким чином впровадження екологічної стандартизації на підприємствах України повинно забезпечити ефективне вирішення багатьох екологічних проблем. Важливими також є наступні заходи: активізація екологічної освіти та екологічне виховання населення, запровадження безвідходних технологій, проведення незалежних екологічних експертиз, комплексне використання сировини, відходів тощо.

Список використаних джерел

1. Тарасова В. В., Малиновский А.С., Рибак М.Ф. Екологічна стандартизація і нормування антропогенного навантаження на природне середовище: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 276 с.
2. Минин Б.А., Гребенюк Г.Н. Социально-экологическая сертификация: Учебн.пособие. – М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003. – 144 с.
3. Шаповал М.І. Менеджмент якості: підручник. – К.:Т-во «Знання», КОО. – 471 с.

Шевчук Н.А.

к.т.н., доцент ФММ НТУУ «КПІ»

Ильяш В.С.

студентка ІЕЕ НТУУ «КПІ»

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЦЕЛЕСООБРАЗНОСТЬ ВНЕДРЕНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ СТАНДАРТИЗАЦИИ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ УКРАИНЫ

В этой статье исследованы принципы внедрения экологической стандартизации, что очень важно для развития и конкурентоспособности предприятия на Украине. Основное внимание уделено защите окружающей среды и рациональному природопользованию.

Ключевые слова: экологическая стандартизация, экологический стандарт, конкурентоспособность, эколого-экономическая безопасность.

Shevchuk N.A., Pyash V. S.

THE ECONOMIC FEASIBILITY OF IMPLEMENTING ENVIRONMENTAL STANDARDIZATION IN THE UKRAINE

In this article investigated the implementation of environmental principles of standardization, which is very important for the development and competitiveness in Ukraine. The focus is on environmental protection and environmental management.

Keywords: ecological standardization, environmental standards, competitiveness, environmental and economic security.

Шелехов К.В.

к.т.н., доцент ФММ НТУУ «КПІ»

Данилюк Д.М.

Студент ФММ НТУУ «КПІ»

РИЗИКИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА, ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ ТА МІНІМІЗАЦІЯ

В статті розглянуті різновиди ризиків господарської діяльності підприємства, наведена їх класифікація та можливості їх мінімізації.

Ключові слова: ризик, методи оцінки ризику, банкрутство, управління ризиком.

Вступ. Ризик – це ймовірність виникнення втрат, збитків та недоотримання прибутків. Стосовно економічної сфери діяльності